

בעמוי יעקוב

בשדרה התלולה

הרבי יצחק רצאבי

מח"ס "שולחן ערוך המקוצר"
ראש בית מדרש ובית הוראה "פעולות צדיק"
בני-ברק

במה חשו ברב פפא

במסכת שבת (קית, ב) ובמועד קטן (ית, ב) איתא: "אמר רבי יוסף, יהא חלקו ממי שחושדים אותו ואין בו. אמר רב פפא לדידי השד[ו], ולא היה בוי", יעוז. ולא מבואר בוגם מה היה אותו דבר שחשדו לרבנן של ישראל ולא היה בו. וכמה רבוותא גינו וממצו שלושה עניינים בתלמוד, שיש לשער כי על אחד מהם נחכון רב פפא, ואני הקטן בעניין נראה לי להוסיף בו עוד כמה אפשרויות. ואפשר שעל כלום נחכון רב פפא, או חלקם. ומתוך הדברים נוכל להסביר וללמוד כמה עניינים חשובים, בהלכה ובהשכלה, כאשר יחו עניין הקורא מישרים, וזה החליל, בעזר צורי ונואלי.

ש策יר היה לחת לו עכ"פ מתנה מועעתת ולא ענה לו על כך רב פפא מיידי, ומשמע שהחסכים עמו, וכן מתבהיר מהפסקים שהעתיקו דין זה להלכה, שעני המחוור על הפתחים צריך ליתן לו לכל הפחות מתנה מועעתת, ראה בטור ושלחן ערוץ יורה דעתה (סימן רג, ג), וא"כ נמצא שהחידש שחשדו ברב פפא לא היה חידש שוא, שבאמת בא לידי עני ולא פירנסו.

אמנם עדין ייל כי חידש שוא הוא, כי רב פפא לא העלים עינו מן העני בזדון, רק טעה בהלכה, לאחר שהבריתית שם אמרה סתם: "אם היה מחוור על הפתחים אין נזקין לו", בלי לחלק בהדייה בין מתנה מרובה למועעתת, וכי הדבר כזה היה בבחינת מה שנינו באבות (ה, טז) ששגגת תלמוד עולה זדון. וכל

א. המהרש"ל בחכמת שלמה במס' שבת שם כתוב, שאפשר שמכoon על עובדא דבבא בתרא (י, א) שרבע פפא עלה במדרגות ונשמטה רגלנו, וחלשה דעתו שכמעט נפל ונתחייב כמחללי שבתוות וכעובדי עבודה זרה. ואמר לו חייא בר רב: "שמע עני בא לידי ולא פרנסתו" וכו', יעוז. והוא משמע לנו השתא רב פפא, כי חידש זה שאמר חייא בר רב - חידש שוא היה, עכ"ד מהרש"ל.

אמנם לפי דברי מהרש"א בכבא בתרא שם, כוונת חייא בר רב הייתה למעשה דאיתא ה там לעיל מינה (דף ט, א), באותו עני שהיה מחוור על הפתחים, ולא נודק לו רב פפא וכו', יעוז, ומתיברר לכארה מדבריו שלא כמהרש"ל. דהא אמרין ה там, שרבע סמא אמר לו

הובאו לפניו עדים על כך או הוכחה כיוצאה בזה שנתערכו בהם כותמים, ומתווך הנגיעה שהיתה לרוב פפה לא דקדק בחקלאית בעדותם והוציאו עליהם לעז (ועל דרך שיתבאר בס"ד לקמן אותן ג', ששוחזר כזה יתכן שיטה אפילו דעת גדוֹלי תורה).

והשתא קא משמע לנו רב פפה, כי לא כן הוא, ואמת אמר שנתערכו בהם כותמים מתווך דרישת וחקירה מדוקדקת, והנגיעה לא עיירה את עניין. ובעל התלמוד בקידושין דס"ים עלה: "ולא היא, איתתא הוא דבעא מיניהו" וכור', לא היה יודע דבריו רב פפה המובאים במסכת שבת "לדיי חבדון" וכו'.

ובהמבר הדבר, כיצד בעל התלמוד בקידושין לא היה מודע לדברי הגמ' בשבת, י"ל כי לכל מסכת מה תלמוד היה מסדר נפרד, ורבינו ורב אשי היו רק המסדרים הכלליים - מה שנקרה בזמנינו "עורכים ראשיים" (ואין זה כמו הששה סדרי משנה, שביהם ריבינו הקדוש עצמו סייר גוף המסכתות), ואם כן לא רחיק הדבר לומר שבבעל התלמוד בקידושין לא ידע מדברי בעל התלמוד בשבת. זכורני שכען זה כתוב בספר "מצב הישר" אליבא דהרבנן, שישתו היא לפסוק אחד מן המקומות בתלמוד הנראה סותר לחריבו, כי דעתו שאכן הסוגיות סותרות זו לזו, והכריע הוא מכח אי זו ראייה כסוגיא זו נגד האחרת.Auf^י שהחותספות או שאר ראשונים מתרצים הסתיירה, ולפי תיווצים יוצא חילוק חדש

שכן לפניהם שכתב בב"ח על הטור שם, דסלק דעתיה דרב פפה מעיקרא, שהוא עני מבקש ממנו שיתנו לו מן הקופה מועות כמו לכל עני יעוז, נמצא שלא טעה כלל בהלכה אלא למציאות.

ב. בהගחות מהר"ש קצנלבוגן על מסכת שבת שם, כתוב אפשר שהחישד הוא מה דGRESSIN בקידושין (עב, א): "אמר רב פפה והאידנא איערכו בהו כותאי" [מקום בשם "חביב ימא", שאמרו בוגם' שם שבני המקום ההוא מיוחסים ואין בהם שמן פסול, ורב פפה אסור לנישואין מחשש ממזרות, דס"ל שנתערכו בהם כותמים]. ואמרין שם בוגם': "ולא היא, איתתא הוא דבעא מיניהו ולא יהבו ליה". ופירש רש"י: "הקהל יצא על ידי כותי וכו'. ויש אומרים, רב פפה בעא מיניהו איתתא וכו', בכך היה מוציא עליהם שמן פסול, וקשה בעיני לומר כן", עכ"ל רש"י. ועל עניין זה אפשר שאמר לדידי חבדון וכו', עכ"ז.

זהנה, בתוספות בקידושין שם (ד"ה איתתא), כתבו בסגנון חריף יותר על פירוש ה"יש אומרים" שהביא רש"י, וויל': "ולא נהירא, דחס ושלום שיעליה בדעתו של אותו צדיק להוציא לעז עליהם שלא כדין", ע"כ. ואכן פלא גדול על אותם מפרשים, והוא מסתמא - אם רשי ותוס' הוציאו פירושם - לאו קטלי קני בגיןמא נינהו. גם רשי מודיע לא יצא גנדם בחרב וכחנית וرك כתוב שקשה בעניין לפרש כן. י"ל לדידי הוו נמי לא עשה כן רב פפה דרך נקמה חיללה, רק

וזהן כל העובר ישות וישראל, היתכן בדבר הזה שרבות פפא יفسוק הלכה משום ריווח ממונו?! וכבר השיג הרש"ש בחידושו שם על דברי מהרש"א אלו, וכי מה יענה מהרש"א על דברי רב חסדא רק אמר התם (לעיל מינה) דמי שאפשר לו לאכול לחם של שעורים ואוכל לחם של חטים עובר משום כל תשחית - איזו נגיעה בדבר היהת לו לרבות חסדא?! והרי גם את דברי רב חסדא דחו מטעם זה אבל תשחית בגופא עדיף, שמה שאמרו בגמר ולאו מילתא היא, חוזר גם כן על דבריו. וסימן הרש"ש, שאולי זהה כיוון רב פפא דאמר לדידי חשdon, ולא הוה כי, כי יש שהיו חושדים אותו כפירוש מהרש"א, יע"ש. ועיין עוד בסדר הדורות חלק ב' ע' רב פפא, דף קנת, ב ד"ה נשא). **ונמצא** לדברי הרש"ש שרבות חסדא ורב פפא אמרו זאת ללא שום נגיעה, אלא כך היה דעתם להלכה שהשחתת מן גריua טפי מאשר השחתת הגוף. ובודאי גם לדעת מהרש"א לא יתכן שרבות פפא יאמיר פסקי הלכה רק מתוך נגיעה, חלילה לו. אלא היה זה בעין "שוחד סמוני", שלא הרגיש בו הוא עצמו, מתוך כך בא לידי טעות בהלכה זו. כמו שהכתב צווח ואומר (שםות כב, ח): "כ"י השוחד יעור פקחים ויסלף דברי צדיקים", ועל דרך שמצו בכתובות (קט, ב) בגודלי עולם שאמרו על עצמן שהשוחד היהת את ליבם. ואעפ"י שיש מקום לחלק, שם הנדון בפסק הלכה פרטיא לבני דין מסוימים והטיית הדין

בדין, התוס' הוכיחו לזה מפני שהם טוביים שרבעניא ורב אש ערכו בעצמם את כל מסכתות התלמוד ממש, ואם כן לא יתכן שישתו דבורייהם עכ"ד. ולענ"ד יתכן אולי להוסיף אליבא להרמב"ם, שגם במקרה יסדרו מסכתא אחת. שכן מצינו סידורה רק חכם אחד בלבד, ויתכן שני חכמים יסדרו מסכתא אחת. נראה תפלית להרמב"ם שלא הביא את נוסח תפילה הדריך שבמסכת ברכות (דף קט, ב) משום דסבירא לייה שענין תפילת היוצא מן הערך, המובהת שם (בדף ס, א) סوتרת זהה, כמו שכתבתה בס"ד במקום אחר, שמע מינה דף באותה מסכתא גופא שייך להיות שהסוגיות סתרן אהדי, ואם כן הדעת נוטה שחמשה פרקים הראשונים של מס' ברכות, שהם מענייני תפילות, ובכללם הא דדף קט, ב הנזכר לעיל, נסדרו על ידי חכם אחד, וארבעת הפרקים האחרונים שם עוסקים בענייני ברכות, ובכללם הא דדף ס, א הנזכר לעיל, נסדרו על ידי חכם שני, ואcum"ל בזה].

ג. עוד גורסין במסכת שבת (דף קמ, ב): "אמר רב פפא, האי מאן דאפשר למשתי שכרא ושתי חמרא, עובר משום בל תשחית" (-מי שאפשר לו לשחות שכר ושותה יין, עובר משום כל תשחית). ומסיקה הגם: "וילאו מילתא היא, בל תשחית בגופא עדיף", יע"ש. וכחוב מהרש"א שם, שרבות פפא שאמר זאת - לטובה עצמו אמרה, שהוא היה עשה שכר כדאיתא בפסחים (קיג, א): "אי לא (דערבי) [דרמאן] שכרא, לא אעטרא", ע"ב. דהיינו שלולא הטלתי שכר, לא נתעשרה.

נתעשרה. ותידצו דהא והוא גרמו ליה, ר"ל
הן השכר והן הכהנת, יע"ש, והוא דחוק.
ולפי דעת הני אילقا אמרי, דמשמע
מינויו דרב חסדא הוא לבדו שאמר אי
לא דרמאי שכרא ולא רב פפא, לא מושם
דפליגי במציאות אם רב פפא עשה שכר,
אדרכה גם הוא עשה, אלא רב פפא תלה
בכהנת, ורב חסדא תלה בשכר, נמצא
שעכ"פ גם לרבות חסדא סוף סוף הייתה
נגיעה ממון בדבר, ונתיישבה קושית

הרשות בס"ד.

ובעין יעקב ליתא להני אילقا אמרי, וכן
הובאה נוסחה כזו בדקדוקי
סופרים שם (אות פ), אך הדעת נוטה
שהמעתיקים דילגו מתיבת "אייתרי"
הראשונה לשניה, כפי שמצויה בהעתיקות,
כידוע לעוסקים במלאכה.

ברם יש להעיר על דברי מהרש"א,
דילמא העניין היה בהיפך, ר"ל
רב חסדא ורב פפא - משום דסבירא להו
שעובד משום בל תשחית אם אפשר לו
בשכר שעורדים, מתווך כך כמו ועשו
מעשה להטיל שכר לאחר מכן, לזכות את
הרבים, ולא שהייה להם שכר מעיקרא.
וקצת סייעתא לכך מדברי המאירי במסכת
שבת שם (עמ' תקנ"ב), שהעתיק לדברי רב
חסדא ורב פפא, ולא סיימ שם את המשך
דברי הגמ' "זולאו מילתא היא" וכו',
יעו"ש (וכנראה שלא הייתה גידסה זו בגמרא
שלפני המאירי), ומעטה נשאל לדברי
מהרש"א הנ"ל - וכי גם להמאירי היה צד
נגיעה בדבר שבגינה העתיק הדברים
לдинא? ובודאי שלא כך חן לפני הדברים,

במקרה כזה - אף שהיא חמורה עד לממד
- עדין היא בגדר של מעידה חד פעמית
שלא יצאת מכך תקלה לדורות, אבל
בפסק הלכה כלל היין לכל ישראל -
הרי זה בבחינת זיוף התורה רחמנא ליצלן
ובזה לא יתכן לומר שיכשלו בו צדיקי
הדור אפילו בשגגה ואונס. וכל שכן לפיו
מה שנכחוב בס"ד לקמן (אות ז) בשם
 Maharsh"l, שככל מטרת רב פפא בעשרו,
הייתה בשbill לתרומך בלומדי תורה, אם
כן הרי לא הייתה לו הנאה עצמית בכיספו,
וכיצד יתכן לומר שהמן עיר את עיניו?
ועיין בחוזן איש אמונה ובטחון (פרק ג
אות ל) דברי הלכה, חכמה ומוסר נוקבים
בנדון דין.

אמנם מה שהקשה הרשות על דברי
מהרש"א מה יענה על דברי רב
חסדא, לענ"ד אחר מהכ"ת יש מענה
מיןיה ובהה, דהתמס בפסחים (קיג, א) סמוך
לוזה איתא: "אילقا אמר רב חסדא,
אי לא דרמאי שכרא לא אייתרי". הרי
שיש מקום לנגיעה גם ברב חסדא,
שבאמירתו לא יכול לחם של שעורדים, רמז
לכך, שהשומעים יבינו ממילא דהוא הדין
לשכר [ומה גם שיש שכר הנעשה
משעורדים, אלא שסתם שכר בזמן היה
עשוי מחמורים, יעווין בפירוש רשי"
פסחים (מב, ב ד"ה שכר המד'). ולהני
אילقا אמרי, ניחא קושית התוספות
בפסחים שם (ד"ה אמר), שהקשוו, כיצד
אמר רב פפא שעשית השכר היא
שהביאה לו את עשרו, והרי לעיל (דף מה,
א) אמר רב פפא, שם לא נשא כהנת לא

ויעזר ליבם בכל אבדון והשחתה שיראו" וכו'.

ד. גרס"י בברכות (מג, ב): "רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב איקא, אייתו لكمיהו שמן והדס, שקל רב פפא בריך הדרס ברישא והדר בריך אשמן, אמר ליה, לא סבר לה מר הלכה בדברי המכريع? (-דברי רשב"ג שם שהכريع לבון על השמן בתחילת) אמר ליה הכי אמר רבא, הלכה כבית היל (-שאמרו לבון על הדרס ברישא). ולא היא, לאשטעמי נפשיה הוא דעבד". ופירש רשי"י (ר"ה ולא היא), וז"ל: "לא אמר רבא הלכתא כב"ה, אלא שרוב פפא איכסיף לפי שטעה והשטייט עצמו בכך", עכ"ל.

ובגליין הגמ' שם העתיק דברי הרומ"ע מפאננו (בשו"ת סוף סי' ה), דין הபירוש כן, ואדרבה - מידת חסידות יש זהה, שרוב פפא המכريع מדעתו דההלכה כב"ה, ולא רצה לתלות הנדולה בעצמו, שהוא זה שנחתת לעומק הדין להכريع בדבריו ב"ה, لكن תלה הנדולה ברבו, "ואין לאו דקים ליה דהכי הלכתא - לא עבד עובדא בנפשיה", ועפ"י זה מסיק הרומ"ע דוכחא, מעשה רב עדיף", עכת"ה. ועיין להלכה כרב פפא, "דהכי קייל בכל דוכחא, מעשה רב עדיף", עכת"ה. ועוד במור וקציעה להיעב"ץ (סימן קנו), בצל"ח על מס' ברכות שם ובניב שפתיים הלכות איסורי שקר (כלל שביעי סעיף ה עמ' צ - צא).

ומעתה יתכן לומר שגם הייתה כוונת רב פפא אמרו שחשו רבא אותו במא אין בו, שהיה שסבירו שמה שתלה ברבא

אלא שהיתה מחלוקת יסודית בין חכמי הגמ' האם יש להකפיד יותר על בל תשחית דגופו או על בל תשחית דמנונו, כמו שנתבאר - המחלוקת נמשכה גם בין הראשונים, שלשיטה המאייר בבל תשחית דמנונו עדיף ולגירסת שאר הראשונים - בבל תשחית דגופה עדיף, אך אין בכלל זה משום שמן נגיעה ושוחד. וכךין זה בעניין אחר, נמצא בתוספות ברכות (מג, ב סוף ד"ה ה כי).

ובאמת יש לעיין מהروع הפסיקים לא העלו נדון זה בהלכה. ואם תאמר דפשיטה להו דבל תשחית דגופה עדיף וכמסקנת הגמ' לגירסתנו, הא חזינן דהמאייר העלה לאידך גיסא, דבל תשחית דמנונה עדיף, וכל כי האי צריך למודיע, לידע כיצד נפסקה ההלכה. אגב, בימי חרבין, בשלמדת בישיבת קול תורה בירושלים עיקורית, שאלתי למורה הגרשוז'א צ"ל - ראש הישיבה, כמה הוא שיעור איסור כל תשחית, והשיבני מיד ובפשיטות, שהוא בשווה פרוטה. וכעת חיפשתי ולא מצאתי שהדבר מפורש, אמנם הכי מסתברא, וראה גם באנצ"ת (ע' בל תשחית עמי של"ז ר"ה אף כשאינו). שוב ראיתי שכן מפודש בשער תשובה לרביינו יונה ז"ל (שער ג אות פב), וז"ל: "לא תשחית את עצה... וכן הזהרנו בזה שלא לפזר ממון לריק אפילו שוה פרוטה", וראה עוד בספר החינוך (מצווה תקכט): "וזהו דרך החסידים ובעלי מעשה, אוהבים שלום ושמחה בטוב הבריות... ולא יאבדו אפילו גרגיר של חרדל בעולם,

מן הבית יוסף (חוון משפט סימן קסג, יא) דshima רב פפא היה נושא ונוטן להתעשר, וכיון שכן לא נחשב שהיתה תורה או מנתו, ולא היה פטור מכרגא כאשר תלמידי חכמים, ירוש"ב. ותמה עלי בחזון איש (יורה דעתך סוף סימן קנא), וכי רב פפא יבטל מהתורה בשbill להתעשר? יע"ש.

וזאנם בתירוץ השני של הבית יוסף מבואר לאידך גיסא, שהוא רב פפא חסיד, כי כתב שם דלפי שהיה עשיר היה פורע כרגא ממדת חסידות וכו', עיי"ש. וראה גם בספר "בנאות דשא" (פרשת פקודי עמ' רעה) שביאר יפה שכונת רב פפא בהתעשרותו הייתה לשם שמיים, רב פפא בהתעשרותו הייתה לשם שמיים, להחזק ידי תלמידי חכמים, כאמור מדברי הים של שלמה למהרש"ל (בבא קמא סוף פרק ז) בטעם הזוכרות עשרה בניו של רב פפא בהדרין שבסוף סיום מסכתא, שם היו מאירים וגודלים בתורה על ידי שהיה אביהם רב פפא עשו להם טעודה בסיום המסכתא, כי עשיר היה והוא מחזיק לעוסקי התורה. לכן זכה שמזכירים אותו עם עשרה בניו, הרומנים כאילו החזו עשרה הדברים, כי מעלה רב פפא, רומות על מעלה משה ובניו שדיבר עמו השית' פה אל פה (במדבר יב, ח) שהוא אותןיות 'פפא' וכו', ירוש"ב, וראה מה שכתבנו בזה لكمן את ח'. והדברים מאירים טפי לפוי גירושת קדמוניינו בגמרא רב 'פפא' בשתי אלפיין, כמ"ש בס"ד בלשון חכמים מרפא (עי' רב פפא).

את ההלכה שצורך להקדים הדס לשמן הוא משום כסיפותא, אך האמת שעשה כן ממידת חסידות.

ה. בפסחים (קיב, ב) אמר ר' "אל תשבע על מטה ארמית... משום מעשה דרב פפא". ופירשו רשי ורשב"ם, שהיתה ארמית חיבת לו מעת ונכנס לגבות חובו, תנקה את בנה ונתנתו על המטה וכו', אמרה לו, הקפה את בני, וברח מן המדינה, יע"ש. ונראה לענ"ד, דאפשר גם כן שעל עלייה זו נתכוון רב פפא שחשדו בו, כי האמין לה שאכן הוא שהמיתו, אלא שכפי סגנון המעשה שבגמרא בברכות (ח, ב) הרגיש רב פפא בכך מעיקרה ולא רצה לישב על המטה וכו', עיי"ש ואכמ"ל.

ג. בכתובות (פה, א) איתא, שהביאו שטר לפני רبا, וישב רב פפא לפניו ואמר שידוע הוא כי השטר נפרע, ולא האמין רبا,Aufyi שלاشתו האמין בכגון דא, משום דשאני אשחו דקים ליה בגווה שלא משקרה יע"ש. ובמקום אחר הארכנו בזה בדין איסור לשון הרע בין איש לאשתו, וכן אין מקומו ושותו. ונראה לענ"ד, דאפשר כדי לדידי חשdon ולא הוה בי להודיעך כי לא שיקר במא שאמր שהשטר נפרע.

ד. בטנהדרין (כו, ב) אמרין, שבגלל שהיפך רב פפא בזכותו של אדם אחד הנקרא "בר חמא" שהרג נפש, קיבל עליו בר חמא לשלם במקומו כרגא (-מס גולגולת) של כל השניים, ירוש"ב. וכותב

אלא להודיעך שרב פפא נחשב שהיתה תורתו אומנותו, על אף שעסק בשכדר, וכן זכה שמזכירים שמו עשר פעמים בסיום כל מסכתא ומסכתא מהש"ס. שם בשביל מעלה בניו, הררי מייסדי הנוסח היו יכולים ל��ר ולא להוציאו על כל בן ובן אלא פעם אחת בלבד, והשאר מיותר על דרכ שבעשרה בני המן - להבדיל - כתיב, ואת פרשנחתא ואת דלפון וכו' ויזתא, עשרה בני המן וגורי (אסתר ט), ולא ואת פרשנחתא בן המן, ואת דלפון בן המן וגורי]. אלא להודיעך שככל אחד מבני הצעלה בתורה בזכותו, ואף אלו מבקשים להיות כמותם וכמותו. ובטעם הזכרת בני רב פפא בסיום מסכתא, דנו בכמה ספרים, ראה בספר האשכול הלכות ספר תורה (עמ' קנט) ובושאית זכר יהוסף (סוף סימן צד) ובספר מטעמים החדש (עמ' רו, ע' לימוד אותה א-ג), ואכם"ל.

ה. עוד אפשר לענ"ד לומר, שהוא בעניין זה שבמסכת סנהדרין דלעיל, אבל בסוגנון שונה, בהקדים הא דהקשה הרמ"ה ביד רמה על סנהדרין שם, הייך הסכים רב פפא לקבל מבר חמא שיפרע המש במקומו, הלא יבוא לידי חשד שקיבל שוחד כדי להפוך בזוכתו. ותירץ שרב פפא לא היה דין באותו מעשה, רק היה עומד שם, ועיין בדבריו בעלי הדין והביע דעתו לדיניים, יע"ש. וראה עוד בספר מרגנית הים שם שהרחיב קצת בזה. אם

עכ"פ רב פפא 'נחשד' על ידי הבית יוסף בתירוץו הראשון, בדבר שלא היה בו. ואפשר אם כן לענ"ד לומר שגם בזמנו של רב פפא חשו בו בכך, ובאמת לא היה ביה, שהיתה תורתו אומנותו ועסק במסחר רק כדי להחזיק התלמידי חכמים. ולגון תמיית החזון איש על מין הבית יוסף, י"ל שרב פפא הייתה כוונתו לחיזוק התורה, נזכר ב מהרש"ל (שבודאי הם דברים מקובלים, כי חילתה לבורות מן הלב עניינים כאלה) ואעפ"כ סבירא ליה להב"י שלא מיקרי 'תורתו אומנותו', דהיינו שיש לו לצורך פרנסת עצמו - אין שאר לומדי תורה מוטלים עליו, ופרנסתם של בני יששכר מוטלת על בני זבולון, והוא שהיה בעל תורה, צריך לעסוק בתורה בכל העתים שנתרו לו. אבל אין מוכרת, דשפир י"ל כיוון שראתה ברכה במלאתו שהעשיר, ולא כל אחד בעל מזל כמותו, על כן מצא חובה לעצמו להחזיק לומדי תורה, ולא נפקע בכך מהיות נקרא 'תורתו אומנותו', כיוון שככל עניינו עברו התורה (ווע"ע מה שתכתבו בס"ד בנפלאות מתורתך בהפטרה לשבת ור"ח עה"פ "אל עני ונכח רוח").

ובזה מצאנו טוב טעם וודעת לסמכות העניינים שבנוסח החדן: "יהי רצון שתהא תורה אומנתנו בעולם הזה וכור, חנינה בר פפא רמי בר פפא וכו', שלא מובן לכארה מדוע קישורים זה לזה".

סוברים שרק מרדת חסידות היא להימנע מזה, ולא עוד אלא שיש סוברים דמדת חסידות נמי ליבא, יערין בכלל זה בברכי יוסף (סימן ט סק"ט), יב"ג.

1. עיין להרא"ש שסביר שזה נקרא 'שוחד מאוחר', ואסור לדין לקחתו אף שכבר פסק את הדין, כדאיתא בחושן משפט (סימן לד, י"ח). אכן יש

לכללו דרגות, וסבירים שאין בזה אלא אחיזת עינים והטעיה הבריות חיללה, ולכן חושדים בו במה שאין בו, וזהי גם הסיבה שמצינו שהשדו ישראל למשה בכמה עניינים, ואףלו מأشת איש רחמנא ליצלן, כדיitcha במועד קטן (יח. ב) ובسنחדין (ק), א) יעוז. ועי' במה שכתחתי על זה בס"ד ב"נפלוות מהורתך" (פרשת קורח, על פסוק וישמע משה ויפול על פניו). וכן בעניין חשבון הכסף לווי העמודים, חשש משה שיחשו בו, כדיitcha במדרש תנחותמא (פקודי אותן ז), ועיין מ"ש על זה בס"ד בנפלוות מהורתך שם (על הפסוק "זאת אלף", ד"ה ונראה), כי גדול התורה הם מורים מעם, ומדרגותיהם גבוות בטහרת מדרותיהם מכל סיג, והקטנים שהושדים בהם, מורים בזה על קטנות דעתם הם, לפי שסוברים כי מה שאצלם הוא נסיון, כך הוא אצל הגודלים, ולא היא!

עכ"פ הרווחנו בזה, שימוש חסדר שהשדו ברב פפה זכינו ונתבאר לנו כמה הידושי דין, בעניין נתינת צדקה לעני המחוור על הפתחים, בגדרי איסור בל תשחית, בהלכות קדימה בברכות הריה ועוד, והיה זה שכרכנו.

כן אפשר שהיו שם אנשים שחשדו בו בכלל זאת.

ושני דברים אלה, מתאים רק לפיקודים בוגרים "רב פפה", אמןם לפנינו הגירסה היא "רב פפי" ביו"ד, שהוא חכם נוסף כידוע. וכבר העיר בחזון איש שם על השינוי בגירסה, יעוז. ובודאי יותר נכון לקבל שהשדו ברב פפי, מאחר שרב פפה הוא מאירה תלמידו טפי מיניה. וראה זה חדש מה שכותב בסדר הדרות (חלק ב' עמ' עד, ג), בתחילת ספר יוחסין סבר כי פפה ופפי אחד הוא, אמןם הוא זיל כתוב שלא כן הדבר, יעוז. ובספר "נפלוות מהורתך" (פרשת מקץ על פסוק וימצא הגביע) הוספנו בס"ד דברים בזה.

אמנם לפי האמת ניתן בשופי לגורוס רב "פפה" ואין כל פלא במה שהשדו לרבות פפה בכונן דא, כי אדרבה לפי גודל מעלהו, שהיא כאמור כעין מעלה משה רבינו בבחינת "פה אל פה אדרבר בו", יותר שייך לחשור בו, שהרואים אותו כיצד הולך בצדקו ובתוםיו בצורה כל כך מופלאה אינם מאמינים שיתכן לילד אשא להעפיל